

VLAHO BUKOVAC OD ZAGREBA DO CAVTATA I ČAPLJINE

Bukovac nikad draži sunarodnjacima

Najnovija u nizu izložbi o Vlahu Bukovcu, autorice Biserke Rauter Plančić, otvorena je u Čapljini, u prostorijama galerije Založba kralja Tomislava. Moderna galerija ustupila je čak 25 antologijskih Bukovčevih djela, ponajviše portreta (*Portret Duje Karamana, Portret Luise Katalinić, Portret Ivke Vranyczany, Portret kćerke Samuela Bergera, Portret gospodina s bradom, Portret Huga Hoyosa, Glava dječaka ...*), što i ne čudi s obzirom na daleko poznatu činjenicu da je Bukovac bio fascinantant portretist (svojedobno uspoređivan s Rembrandtom). Uz portrete našla su se i djela poput *Ikar na hridi, Sv. Ivan Preteča, Akt s papigom, Pariški ateljer Aurora* te pejzaži poput *Kuća u šumi, Prijeko te Pejzaž iz Cavtata*. Među djelima posebno mjesto zauzeo je *Gundulićev san*, koji rijetko napušta Modernu galeriju, a to nam potvrđuje i ozbiljnost organizatora u višegodišnjoj suradnji čapljinske zaklade i zagrebačke Moderne. Upravo kao što je Gundulić sanjao Osmana, tako je i Bukovac sanjao dvije stvari. Prva je bila obiteljski sklad, što mu se ostvarilo za života jer su ga djeca neizmerno poštivala pa čak i krenula njegovim slikarskim stopama, a drugi san bio mu je da ga u domovini cijene i priznaju. Taj san izvitoperio se nakon sukoba s Kršnjavijem i Bukovčeva odlaska u Prag, ali u posljednje je vrijeme raste interes za istraživanje i prezentaciju Bukovca, nizom izložbi iz njegova opusa u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Prije dvije godine Galerija Klovićevi dvori u Zagrebu u suradnji s Kućom Bukovac u Cavtatu otvorila je prvu od tri planirane opsežne i studijske izložbe kojima je namje-

ra bila predstaviti tri razdoblja u Bukovčevu stvaralaštvu: pariško, zagrebačko i praško (kustosice Petra Vugrinec i Lucija Vuković). Zanimljivo je primijetiti interes inozemnih stručnjaka za Bukovčev rad i njegovu ulogu u kontekstima umjetnosti različitih sredina, poput Rachel Rossner, koja je doktorirala s temom Bukovčeva djelovanja u Parizu, ili Alexa Kidsona, koji se bavio Bukovčevim suradnjama i boravcima u Engleskoj. Gotovo istovremeno u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, u listopadu 2018, otvorena je izložba *Vlaho Bukovac i Alexander Cabanel – povijesni susret učenika i učitelja*, autora Igora Zidića i Michela Hilairea. Na toj je izložbi sa 140 slika Bukovac predstavljen uz bok Alexanderu Cabanelu, nedodirljivom autoritetu pariške akademije i uglednom francuskom slikaru kod kojeg je Bukovac studirao slikarstvo, čime je taj povijesni podatak (uz anegdote o njegovoj virtuoznosti slikanja ljudske ruke kojom je oduševio Cabanela) prvi put dobio svoju prezentaciju. Cilj izložbe bio je ponuditi tezu o utjecaju Alexandera Cabanela na stvaralaštvo Vlaho Bukovca. Tim je dvjema izložbama započeo novi val interesa za Bukovčevo slikarstvo i odjednom se pokazuje da je moguće donijeti i nove podatke i nove interpretacije epohalnog opusa za koji smo dosad smatrali da je dorečen.

Prošle godine u organizaciji Umjetničke galerije u Dubrovniku, Matice hrvatske u Mostaru te Galerije Aluminij mostarskoj publici predstavljena je izložba *Vlaho Bukovac – portreti obitelji* (kustosi Rozana Vojvoda i Marin Ivanović). Malen prostor galerije zahtijevao je prilagodbu, pa je time odabrana intimna i specifična tema portre-

Gundulićev san, 1894. na izložbi u Čapljini

ta obitelji. Ista tema iz fundusa Umjetničke galerije Dubrovnik, drukčijeg opsega, predstavljena je 2018. u Lapidariju u Novigradu. S obzirom na ulogu koju je obitelj imala u njegovu životu, razumljivo je da su Bukovcu među najčešćim i najdražim modelima bili supruga Jelica, kćeri Marija, Jelica i Ivanka te sin Ago. Izložbena teza bila je pokazati raznovrsnost i intimizam njegova pristupa obiteljskim portretima, koji se po tome uvelike razlikuju od svih ostalih u njegovu opusu, naručenih i osmišljenih na način da bi što reprezentativnije predstavili svoga vlasnika.

Bukovac neskriveno u svojim djelima slavi ljepotu i daje smisao uživanju u lijepoj slici. U slučaju kada mu model i nije baš oličenje ljepote (npr. *Portret Ivke Vranyczany, Portret barunice Klotilde Vanyczany-Buratti* – koje smo imali priliku vidjeti na izložbi u Čapljini), Bukovac obdaruje model krasnom odjećom, sa snažnom koncentracijom na ljepotu tkanine i čipke, nakita i frizura, ali je pritom važno naglasiti da nikada nije zanemario manje lijepo lice modela! Izložba u prosincu 2019, pod naslovom *Vlaho Bukovac – cavtatske crtice*, u organizaciji Hrvatskoga restauratorskog zavoda, Galerije Klovićevi dvori te Grada Ludbrega, bila je posvećena dovršenim konzervatorsko-restauratorskim radovima na oslikanoj zastavi s prikazom sv. Nikole. Taj povijesni tekstilni predmet, kuriozitet u Bukovčevom opusu, nastao je 1902. u njegovoj cavtatskoj fazi i dio je inventara pinakoteke župne crkve sv. Nikole u Cavtatu. Zastava s prikazom sv. Nikole svjedok je vremena, povijesti, vjerskih običaja i kulturnih dosega, ali uz to ima i nacionalnu

vrijednost. Na izložbi su izložene i Bukovčeve cavtatske vedute, točnije njih osam, koje su za ovu priliku ustupljene iz privatnih zbiraka.

Šest konceptom različitih izložbi u manje od dvije godine, dvije nadolazeće u Galeriji Klovićevi dvori te sve one koje će se tek osmisliti i ostvariti, a pridodajmo tomu i recentno treće izdanje proznog i vrlo popularnog djela *Tajni život slikara Vlaho Bukovca* autora Tihomira Rajčića, redom pokazuju vitalnost Bukovčeva opusa kao gotovo nepresušna vrela za nova istraživanja, kontekstualne interpretacije i podloge za izložbe raznovrsne tematike. Umjetnik koji je u Parizu i Europi postigao izvanredne uspjehe koji ni dan-danas nisu premašeni u analizama hrvatskih umjetnika na inozemnoj sceni (u određenoj mjeri s njim se može mjeriti Meštrović, koji je u Europi dosegnuo vrhunac tridesetak godina poslije), nikad nije zaboravio svoj rodni kraj. Stalno se vraćao u Cavtat, odakle je crpio nadahnuće za rad, izložbe i putovanja. Potkraj života, u Pragu, za pidžamu je zašio hrvatsku trobojnicu te zapisao u dnevnik: „Ne čudite se djeco – pape danju nema vremena ni za tako važnu stvar kao što je domovina – slike jedu moje vrijeme – zato sam domovini prepustio noć – mjesečevu stranu života – sve najljepše snove – neka u njima traje – a moje srce premda staro, grijat će ova trobojnica do zadnjega časa.“ Snove koje je prepustio svojoj domovini za života nije ostvario, ali vjerujemo da bi se ponosio kako ga danas cijeni, hvali i veliča njegov hrvatski narod.

VLADIMIR FILIPOVIĆ